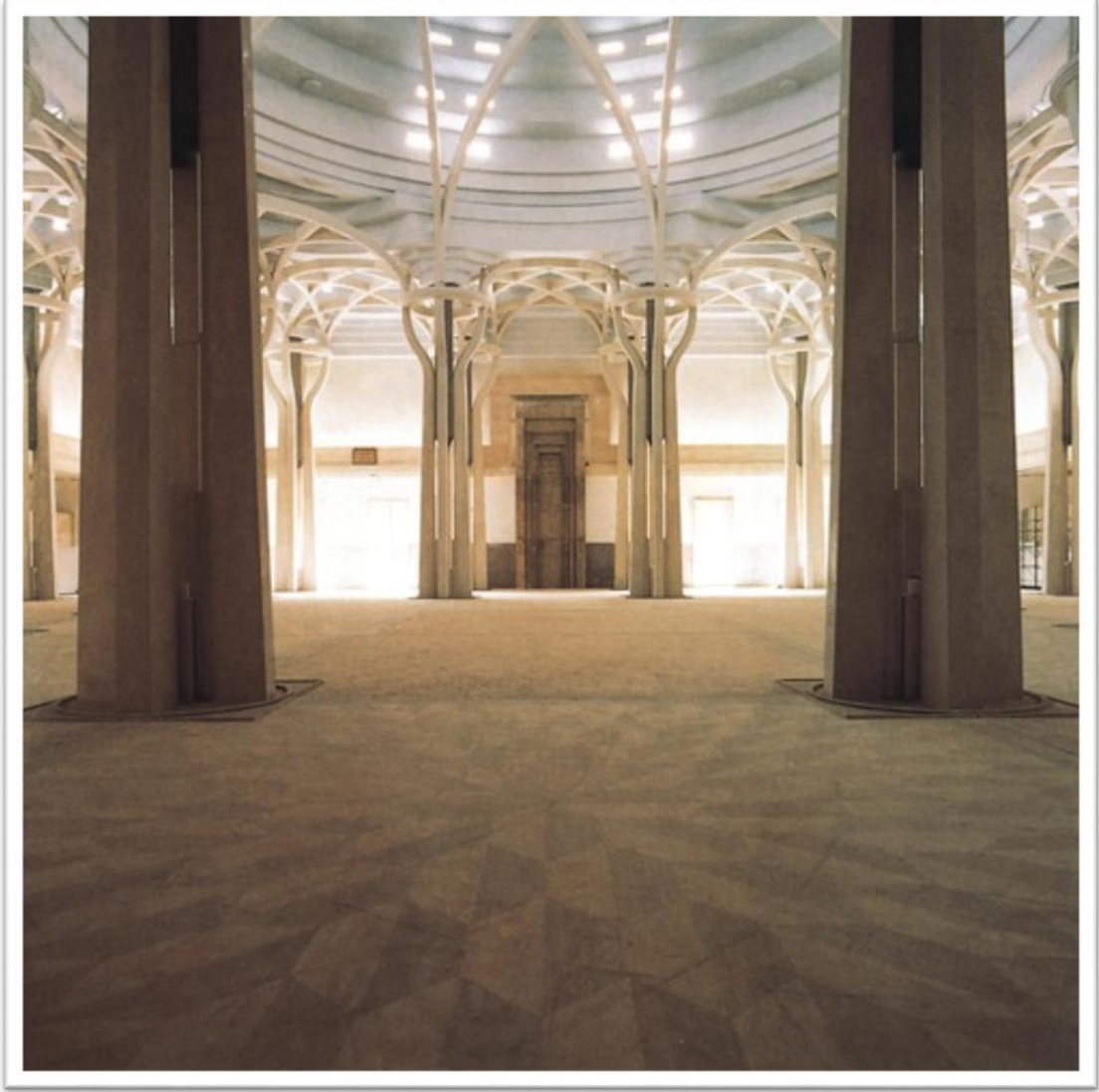
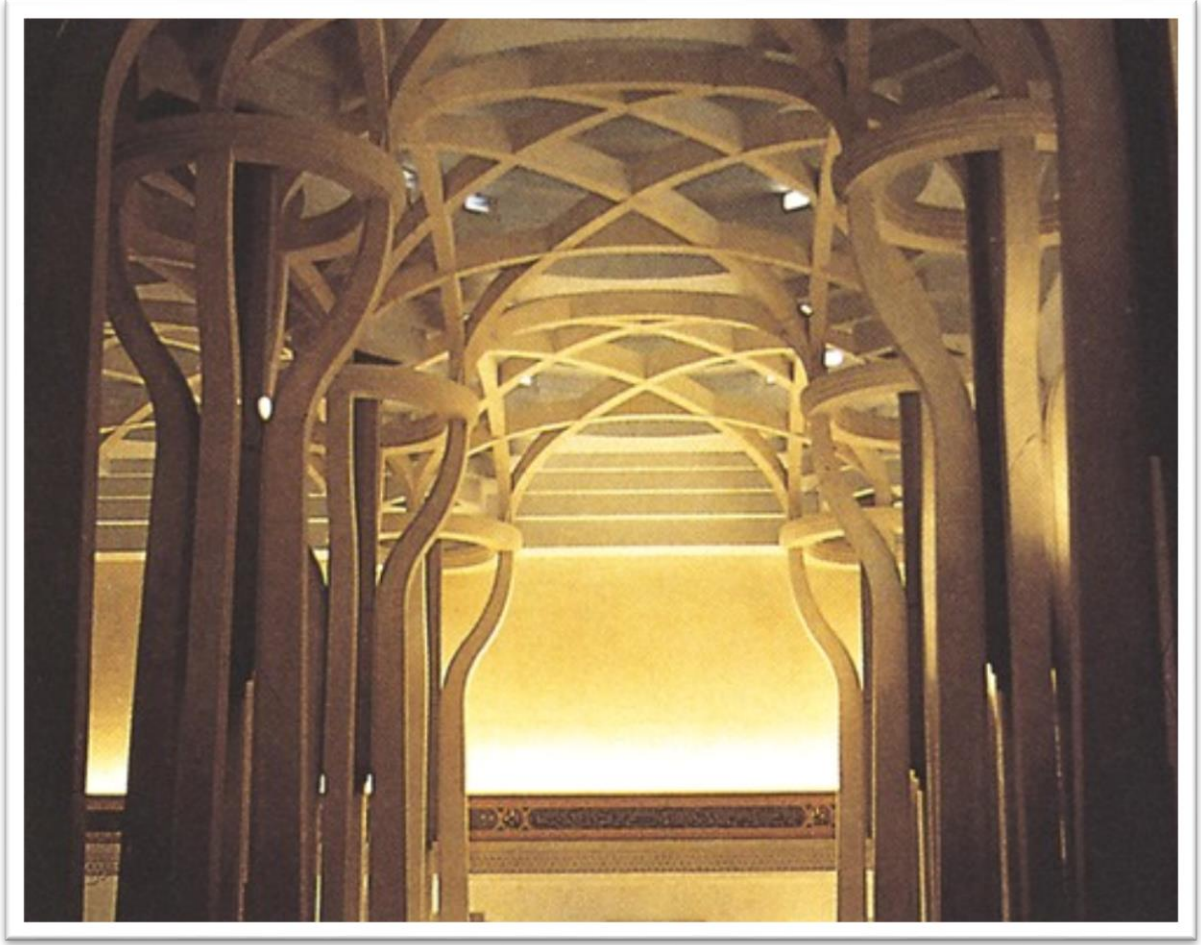

İslam Merkezi ve Cami -Roma - Paolo Portoghesi

Paolo Portoghesi, Roma'nın merkezinde, St. Peter'de projelendirilen bu cami ve İslam Kültür Enstitüsü için şu sözlerle yola çıkıyor: "Yüzyıllar boyu İslam ve Hristiyanlık çatışma içinde oldu. Bu, farklı dinler arasında bir diyalog yolunun açıldığının somut bir göstergesi." Gerçekten de Portoghesi için önemli olan, İslam Ülkeleri Birliğini'ni Roma'daki cami mimarlığıyla vurgulama çabaları olmuş. Avrupa'daki belki en büyük değil fakat en önemli camilerden olan Roma Merkez Cami, çok zengin düzenlenmiş stüktüre sahip, merkezi planlı bir yapı. Kare merkezi planla ifade edilmeye çalışılan birlikteliğe karşılık, çoğulculuğun da vurgulanmak istediği bu yapı, klasik bir geç İslam cami planimetresi ve Portoghesi bezeme anlayışının dokunuşlarından meydana geliyor.

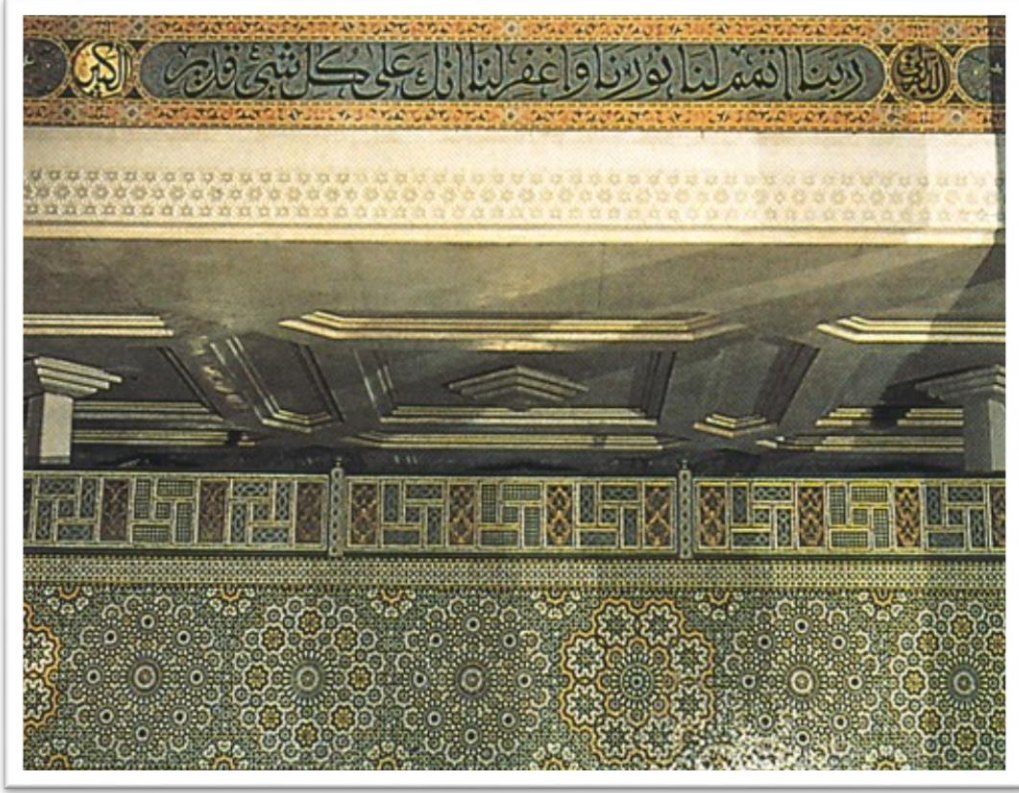
Yapımı, her türlü İtalyan çevreden gelen itiraz ve iptal çabaları yüzünden 20 yıl gibi uzun bir sürece yayılan cami için Portoghesi, son derece alışılmamış kare sisteme dayanan bir kubbe strüktürü tasarlar. Üç kare planlı mekanın üstüne oturan büyük kubbenin çevresinde ise aynı strüktüre sahip küçük kubbeler dizilir. Buradaki ustalık ise, bu kubbelerle başlayan oran ve ölçü ilişkisinin temelden başlayarak kolonlar aracılığıyla tepeye kadar sürmesinde gizli.

Betonarme taşıyıcılar üzerine oturan kubbeli caminin kolonları dört başlı olarak tasarlanmış. Çatıda ulaştığında dallanan bir ağaç kolunu andıran bu zarif kolonlar, dua etmekte olan elleri tasvir ediyorlar. Kolonlu betonarme sistemde taşıyıcılık önemi azalan kubbe ise, Portoghesi'nin camisinde mekana bol miktarda ışık alınmasını sağlıyor.

Kolonların sonunda oluşan mekanları yukarıda örten kubbeler, İslam mimarisinin bir yapı ögesi olan kaburga kubbe ilkesine göre şekillendirilmiş. Yarım ay biçimindeki betonarme kubbeleri niteleyen yedi basamaklı yapı ile ise, gökyüzü simgeleniyor.

Aslında 40 metreye yükselmesi planlanan minare için ise, Roma'nın mevcut imar yasakları yolu kesiyor. Dolayısıyla Roma'nın nispeten zengin bir mahallesinde konumlanan caminin minaresi, yalnızca 25 metrede kalmış. İslam kültüründe bulunan mevcut çözümlerin tipolojik bir sentezi olarak karşımıza çıkan minare, yapıya yapışmadan, yalnızca ilişerek yerleştirilmiş. Yüksekliği yüzünden olduğu kadar çeşitli sosyal ve politik sebeplerle de çok görünürlük kazanması istenmeyen 'çağrı' minareleri, ancak şerefeleriyle vurgulanmak istenmiş.

Yapı Dergisi'nde Portoghesi'nin camisine ilişkin çıkan bir makalesinde Bayar Çimen şunları söylüyor:

“Her ne kadar cami tasarımının temelinde İslam geleneğiyle organik bir bağ aranmışsa da, yapının aynı zamanda Roma kentinin doğal çevresiyle uyum sağlaması da dikkate alınmıştır.(...) Her iki gelenekte de varolan farklılıklara karşın, tarihi gelişmelerinde ortak köklere ve benzer yaklaşımlara dikkat çekilir. Caminin yapımında kullanılan malzemede ve inşaatta, kutsal çevre ile sıkı ilişki kurulmuş ve bu vurgulanmıştır.

“Bu yapının tasarımında her ne kadar İslam geleneğinden etkilenilmişse de, proje, ne tarihi öğelerin pasif bir sentezini, ne de belirli üslup tercihlerinden eklektik bir ürün veya taklit edicilik ortaya koyar. Cami dolayısıyla mimar öyle bir yapı yaratır ki, şimdiye kadar Batılı dünya tarafından gerektiği gibi dikkate alınmayan İslam geleneğinin insana dönük çok yönlü değerleri bu yapıyla vurgulanır. Tasarımın konstrüktif temelinde önerilen ‘yenilik’ ile mimar övünmeyi değil, mimari araçlarla kutsallığın etkisine ulaşmayı amaçlar.”

Öte yandan Arkitekt'te 20.yy'ın camilerini yorumlayan Çelik Erengeçgin'in Portoghesi'nin cami denemesi için çıkarımları oldukça keskin. "Ünlü bir mimar, ünlü bir kent...Meydanı boş bırakırsak olacağı budur" diyen Erengeçgin, sözlerine şöyle devam ediyor: "İslamiyeti Arap kültürüyle özdeş sanan Avrupalı mimar, tüm oryantal öğeleri kendi teknolojiyle yoğurunca iş bitti sanıyor. Zenginleştirilmiş iç görünüm, dekoratif ölçekte kalmış."